

Memo

aan Dagelijks bestuur
Portefeuille Josette Van Wersch
afschrift aan
van Tessa Deggeller, Marianne Lensink, Aldo Janssen
datum 28 juni 2023
onderwerp Uitvoering actiepunt 88 DB over overstromingsrisicogebieden
zaaknr. 2022-Z2408
documentnr. [WLD0C-2066690340-35069](#)

Vraag DB

Op 29 november 2022 is de volgende vraag gesteld door het DB:

“Aan de SD wordt gevraagd om tegen de achtergrond van het principe ‘water en bodem sturend’ een notitie voor te bereiden hoe we in de toekomst (willen) omgaan met (de bescherming van) overstromingsrisicogebieden en hoe dit te bewerkstelligen. Te zijner tijd dient hierover helder te worden gecommuniceerd naar de gemeenten.”

Context

Door versnelde klimaatverandering nemen de risico's op overstromingen toe. Sinds het hoogwater van juli 2021 is er brede toenemende aandacht voor klimaatadaptie. De watersysteemanalyse door Deltares (2023) wijst uit dat overstromingen en hun gevolgen niet te voorkomen zijn. Ook met ingrijpende maatregelen blijven risico's bestaan. Het is daarom belangrijk om ook in de ruimtelijke ordening rekening te houden met water. Het huidige beleid is niet toereikend om invulling te geven aan water en bodem sturend.

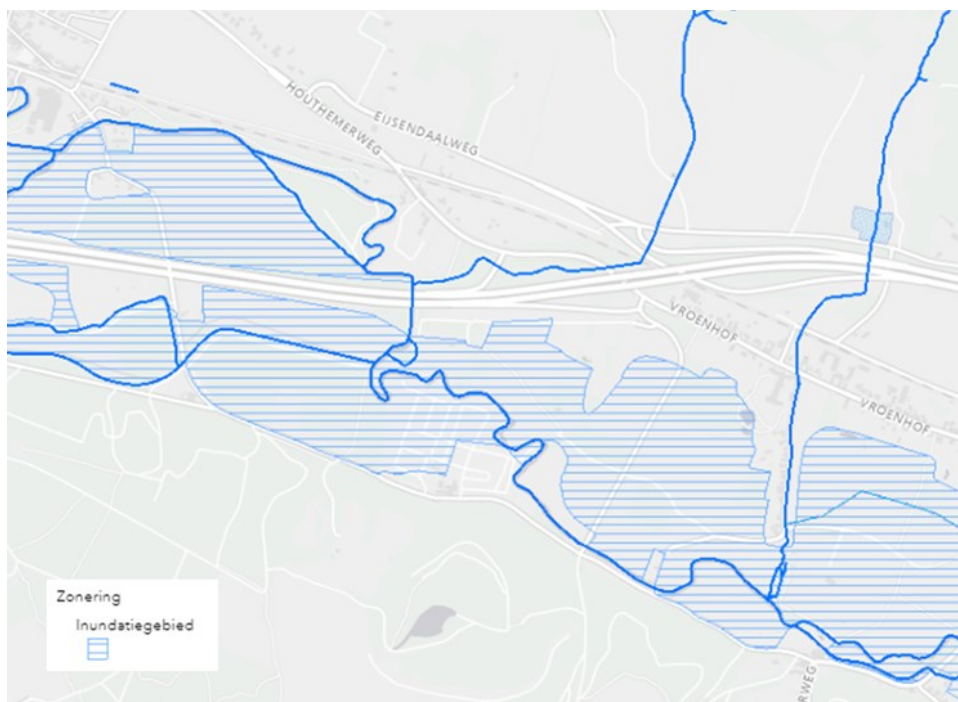
Deze memo beschrijft ons huidige beleid met betrekking tot inundatiegebieden, de richtlijnen uit twee nieuwe rijkskaders die zijn opgesteld om invulling te geven aan Water en Bodem sturend, en de doelen en mogelijke stappen m.b.t. bescherming van overstromingsrisicogebieden in de toekomst.

Huidig beleid rond overstromingsrisicogebieden

Op dit moment geldt een vergunningplicht voor nieuwbouw als het in het vastgestelde inundatiegebied ligt, of in het profiel van vrije ruimte. Inundatiegebieden zijn alleen aangewezen voor de Roer, Geul en Geleenbeek. In deze zones is bebouwing alleen onder voorwaarden beperkt toegestaan.

- Het inundatiegebied is grofweg gebaseerd op het overstromingsgebied tijdens een T100 afvoer (in huidig klimaat).
- Bestaande bebouwing en de bebouwde kom zijn uitgezonderd van het inundatiegebied en dus van de vergunningplicht.

Het middel inundatiegebieden op kaart geeft ons al een manier om water sturend laten zijn in ruimtelijke ordening voor nieuwe ontwikkelingen. Echter is dit nog niet voldoende om ongewenste ontwikkelingen te kunnen tegenhouden of sturen, omdat inundatiegebieden niet alle daadwerkelijke overstromingsrisicogebieden dekken.

Figuur: voorbeeld van inundatiegebied rond de Geul

Vanuit de Wet Ruimtelijke Ordening is bepaald dat het waterschap betrokken dient te worden in het voortraject van het aanpassen van bestemmingsplannen. Dit gebeurt middels de watertoets. WL voert de watertoets uit voor alle wijzigingen in bestemmingsplannen in Limburg. Voor nieuwbouw/verbouw binnen bestaande bestemmingsplannen wordt niet getoetst.

Er wordt onder andere getoetst (en dus geadviseerd) op de hoeveelheid verhard oppervlak, berging-/infiltratievoorzieningen, waterkwaliteit in geval van lozingen op de beek, en overstromingsrisico vanuit hemelwater of vanuit de beek. In keurzones toetsen we op beleid/regelgeving, en verwijzen we evt. door naar vergunningverlening.

Het advies vanuit de watertoets is niet bindend, tenzij het binnen keurzones is of bij directe lozing op beken.

Water & bodem sturend in relatie tot overstromingsrisico gebieden: twee nieuwe rijkskaders

De landelijke *beleidstafel wateroverlast en hoogwater* constateert dat beter voorbereid zijn op extreme neerslag begint bij het bewustzijn van de risico's en handelingsperspectief bij extreme neerslag. Daarnaast zijn zowel een goed functionerend watersysteem van belang als een klimaatrobuust ingerichte fysieke leefomgeving en adequate crisisbeheersing. Waar we voorheen watersystemen vaak aanpasten aan de gewenste functies in een gebied, moeten we water en bodem meer centraal gaan stellen in de inrichting van Nederland. Een slimmere ruimtelijke inrichting is een belangrijke sleutel voor het beperken van gevolgen van klimaatextremen en het voorkomen van maatschappelijke ontwrichting.

Dit jaar zijn vanuit deze aanbeveling twee nieuwe rijkskaders ontwikkeld:

- Ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving. Dit geeft aan wáár wel en niet gebouwd moet worden, gebaseerd op verschillende waterstanden bij overstromingen in toekomstige klimaatscenario's. Dit afwegingskader is nog in ontwikkeling.
- Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving. Deze geeft richting voor hóe klimaatadaptief gebouwd zou moeten worden. Dit is uitgewerkt voor verschillende thema's, waaronder wateroverlast en gevolgbeperving overstromingen.

Deze kaders gaan verder dan ons huidige beleid als het gaat om het beschermen van overstromingsrisicogebieden en kunnen ons richting geven voor nieuwe werkwijzen.

Doel: betere bescherming burgers tegen overstromingsrisico's

Het uiteindelijke doel is om toe te werken naar een veilige woon- leefomgeving voor de inwoners van Limburg en een beperking van het aantal schades bij een mogelijke overstroming. Daarnaast willen we de ruimte voor natuurlijke berging optimaliseren. We werken hiervoor de rijkskaders uit voor de situatie in Limburg.

Voor de Limburgse situatie beschouwen we de volgende uitgangspunten als het vertrekpunt:

- Voorbereiden op toekomstig klimaat (*T100 – jaar 2100*)
- Veiligheidsrisico's voorkomen (o.a. stroomsnelheid meenemen)
- Geen nieuwe schadegevallen (gebouwen) creëren *bij T100 (jaar 2100)*
 - o toekomstige bebouwing heeft geen schade door te veel water;
 - o niet afwentelen
- Hoogwaterbestendige inrichting van het beekdal
- Ruimte behouden/creëren voor de beek
- Waterneutraal bouwen (alle neerslag verwerken op eigen terrein)

Aanpak

Volgens deze drie lijnen wordt invulling gegeven aan het verder beschermen van overstromingsrisicogebied:

1. We optimaliseren het huidige beleid rond inundatiegebieden.
2. We adviseren gemeenten (of spreken aan indien nodig) in een vroeg stadium over ontwikkelingen in overstromingsrisicogebieden (ook buiten inundatiegebied). Hiervoor werken we een tijdelijke lijn van advisering uit.
3. We werken toe naar een nieuwe advieslijn en overstromingsrisicobeleid, binnen het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL).

Ad 1:

Optimaliseren huidig inundatiebeleid

We gaan door met het verbeteren van het instrument inundatiegebied waarbij de grenzen beter aansluiten bij de fysieke hydrologische situatie.

- a. Het huidige beleid van inundatiegebieden wordt aangescherpt. Binnen de huidige vergunningverlening worden de criteria verduidelijkt. Dit gaat voornamelijk om tekstuele aanpassingen. Dit zal leiden tot consistentere en inhoudelijk gemotiveerde beoordeling van

vergunningaanvragen, waarmee we strakker kunnen sturen bij nieuwe ontwikkelingen. Status: lopend.

- b. Op een aantal locaties in het stroomgebied van de Roer worden de grenzen van huidige inundatiegebieden gecorrigeerd en in overeenstemming gebracht met de fysieke en hydrologische situatie. In het verleden zijn inundatiegebieden incorrect gewijzigd en na zorgen bij bewoners is toegezegd deze te herstellen. Status: Lopend
- c. Beroepen op inundatiegebied Geleenbeek afhandelen. Status: lopend.

Ad 2:

Adviseren gemeenten over ruimtelijke ontwikkelingen in overstromingsrisico gebieden en vaststellen tijdelijke advieslijn overstromingsrisicogebieden.

WL brengt kennis over overstromingsrisico's in via advisering over lokale initiatieven. Daar waar partijen vragen om mee te denken, zullen we dat actief doen. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van de sportvelden in het Geuldal en het gebied van de voormalige Valkenier. Ervaringen die we daarin opdoen brengen we in bij het programma WRL.

Daar waar het kan of nodig is zullen we (bestuur) het signaal afgeven aan derden op ontwikkelingen waar het waterbelang onder druk komt te staan. Dat gaat breder dan strikt de formele rol die we als waterschap hebben. We kunnen andere overheden en initiatiefnemers in een vroeg stadium aangeven dat een bepaalde ontwikkeling risicovol is. Overigens is ook de stimulerende kant aan de orde en willen we goede initiatieven positief te waarderen.

- a. We maken wateroverlast- en overstromingsrisicokaarten voor klimaatscenario's van 2100. Daarbij nemen we in elk geval waterdiepte en stroomsnelheid mee. Een T100 van toekomstig klimaat is extremer dan in huidig klimaat – iets wat nog niet is geïntegreerd in onze inundatiegebieden. Stapsgewijs zal eerst een kaart worden gemaakt voor een proefgebied, daarna voor de Geul, en daarna voor andere beken, in samenspraak met WRL. Status: nog niet gestart.
- b. Klimaatrobuuste advisering Valkenierterrein in Valkenburg. Het voormalige Valkenierterrein in Valkenburg aan de Geul wordt heringericht. De gemeente heeft WL om advies gevraagd over de inrichting ivm overstromingsrisico's. WL heeft advies gegeven, gebaseerd op de richtlijnen uit de nieuwe rijkskaders. Op basis van het overstromingsrisico bij het klimaat van 2100, en de veiligheidssituatie tijdens de watercrisis van 2021, hebben we zones aangewezen die relatief veilig zijn voor nieuwbouw of juist een gevaar vormen en dus ongeschikt zijn voor bebouwing. Deze denkrichting werken we verder uit voor andere initiatieven. Dit doen we in nauwe samenwerking met de gemeente. Status: lopend
- c. We gaan na wat de meerwaarde is van een advieslijn voor de korte termijn, gebaseerd op ervaringen vanuit het Valkenierterrein, tot er vanuit WRL definitieve kaders komen. Status: wordt opgestart.
- d. Uitgangspunten voor nieuwe overstromingsrisicobeleid formuleren en binnen WRL inbrengen en bespreken. Status: nog niet gestart.

Ad 3:

Ontwikkelen advieslijn en overstromingsrisicobeleid binnen Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)

Binnen WRL werken Limburgse gemeenten, de Provincie Limburg en het Waterschap Limburg samen aan een waterrobuust systeem. Eén van de pijlers betreft het verankeren van “water en bodem sturend” als principe in de ruimtelijke ordening, om overlast in de toekomst te voorkomen. In het Opbouwplan van WRL staat als opgave benoemd dat aanbeveling 5 van de beleidstafel Hoogwaterveiligheid en Wateroverlast wordt uitgewerkt. Deze aanbeveling is: Werk toe naar een juridisch instrumentarium ‘ruimte voor kleine wateren’.

Hiervoor zijn in het Opbouwplan verschillende activiteiten benoemd

1. WBS als invulling laag meerlaagsveiligheid voor WRL
 - 1.2 Integraal handelingsperspectief ‘Ruimte voor water’
 - 1.3 Kaart ‘ruimte voor water’
2. Verankering in RO/regels
 - 2.1 Verankering in POVI (en/of GOVI)
 - 2.2 Opname regels in Omgevingsverordening/Omgevingsplan/Waterschapsverordening

De concrete invulling van deze acties wordt op dit moment uitgewerkt door programma WRL. Hier zal het waterschap haar ervaringen met bijv. de casus Valkenier en ideeën over overstromingsrisicobeleid inbrengen.

Capaciteit

Een deel van de acties die hier benoemd is gekoppeld aan capaciteit die is opgenomen in de kaderbrief. Dit geldt met name voor de inzet in WRL (pijler 2). Afhankelijk van verdere besluitvorming over de begroting 2024 worden activiteiten wel of niet opgepakt.